

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Taksigelse til Hr. Professor Heiberg

Citation: Kierkegaard, Søren: "Taksigelse til Hr. Professor Heiberg", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 14*, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2010 .
Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-ph-txt-root.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 14

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

Taksigelse til Hr. Professor Heiberg

At virkelig et »man«, der er saa talrigt, at Modsætningen dertil kun er »Enkelte«, kan bære sig saa uforsvarligt ad, som De beskriver det i Deres sidste Numer af Intelligensbladene med Hensyn til Læsningen af »*Enten-Eller*«, det vilde jeg ikke have troet, hvis det ikke var Dem, Hr. Professor! der sagde det. Mod en Anden, mod enhver Anden vilde jeg have beraabt mig paa min egen Erfaring; jeg vilde have vovet en Strid mod den, der saaledes angreb et Publicum, som vel med Forundring vilde have været Vidne til, at en Udgiver, der dog langt ude er beslægtet med en Forfatter, var den Rolige, ikke den Irriterede. Dog det er Dem, der siger det; jeg troer Dem, jeg vover ingen Strid; skal der her være Tale om Strid, maa denne komme fra »man« selv, et »man«, der jo efter Deres egen Angivelse har Mandsstyrke.

Men er det ogsaa virkelig sandt, at »man« paa den Maade, uden at have andet end snøftet i første Deel, dømmes om et Værk og dets enkelte Dele, dømmes saa højrøstet, som det gjenlyder i Intelligensbladet? Ak ja, Gud bedre det, Tiderne ere onde! Nu har De, Hr. Professor! i flere Aar arbejdet paa Publicums Opdragelse, og dog maa De erfare Sligt. Ved at læse derom blev mit Hjerte saa sønderknust, at det ikke vilde lade sig trøste, uagtet det tilbødes; thi besynderlig nok i et andet Qvarteer af Byen skal det ikke saaledes være Tilfældet. Naar man der seer saa stor en Bog udkomme, saa smiler man et Øieblik, i samme Øieblik betænker man, at det, man smiler ad, ikke er Bogen, men den Tingenes Orden, der gjør en stor Bog til et Uhyre. Naar man der seer, at en Udgiver vover, hvad maaskee ingen Forlægger vilde vove, saa smiler man, i samme Nu tænker man: der er saa vist Nok, der søge at bringe Skillingen ud af hvad de skrive, det er smukt af Udgiveren, at han ikke har villet hokre; man udtænker ei heller strax en snurrig Maade, paa hvilken en Udgiver kan tjene Penge; thi man faaer ikke Tid dertil, fordi man er velvillig nok til med Glæde at vide, at Udgiveren allerede i de første Dage er mere end dækket paa en simpel og ukonstlet Maade, derved nemlig, at man har kjøbt Bogen. Naar man der bliver overrasket af en saa stor Bogs pludselige Fremkomst, saa tænker man: »det er jo som et Lyn paa klar Himmel«; i samme Nu siger man: det er dog en Afvexling, Subscriptionsplaner og Løfter om store Bøger overraske ikke mere. Naar man der seer, at Arkene ere »tættrykte«, saa paaskjønner man Udgiverens Høflighed og Redelighed, der ikke formaster sig til at bruge Lapidarstil, eller nedværdiger sig til at trykke paa Kjøb. Naar man der, ligesom »man« hos Dem, i en første Deel af et Værk finder »ualmindelig Aandrigthed, Lærdom og stilistisk Færdighed«, saa tænker man: det er dog immer Noget, især i vore magre Tider, immer nok til at gaae stadigere frem, og fornegte sin Lyst til at gaae i Spring, sin Vane til at læse, som man læser en Avis. Naar man der finder en Fortale til et Værk, saa læser man den, naar man i den læser: »A's Papirer indeholde en Mangfoldighed af Tilløb til en æsthetisk Livsanskuelse« (cfr. Pag. XVIII.), saa bliver man ikke sig selv vigtig ved at opdage, at første Deels enkelte Dele ere fragmentariske; man aner heller ei ved at bladre i anden Deel en organiserende Magt; thi man har ikke glemmt, at Fortalen paa en beskeden, og sømmelig og tilstrækkelig Maade har sagt det. Naar man der paa et første Bind seer et Motto, saa læser man det; naar man læser disse Ord: »Er da Fornuften alene døbt, ere Lidenskabernes Hedninger?« saa har man ikke glemmt det i det Øieblik, man seer en Lidenskab skildret, der ikke skal fængsle, men indignere og oprøre; og uagtet man har uendelig meget bedre Tid end det hastende »man« i Intelligensbladet, saa faaer man dog ikke Tid til at phantasere om Forfatterens Individualitet. Naar man der, ligesom »man« i Intelligensbladet, »støder paa mange pikante Reflectioner og ikke vist veed, om nogle af dem maaskee ere dybsindige«, saa suspenderer man sin Dom, thi det har jo ingen Hast. Naar man seer, hvorledes den enkelte Lidenskab i første Binds enkelte Dele bestandig føres hen til det Punct, at den ligesom staaer paa Springet til at blive noget Andet, saa aner man Maskineriet. Kort, naar man der faaer en Bog, er man hurtig til at læse, langsom til at dømme. – Og dog hvad hjælper det, at det er saa, at det virkelig er saa? Jeg tør ikke troe det, mit Hjerte er sønderknust, min Sjælvivlsom; det er Dem, Hr. Professor Heiberg, der har sagt, at »man« bærer sig ganske anderledes ad, det er Dem, der har berøvet mig Troen, men det er ogsaa Dem, der helbreder mit syge Sind, det er Professor Heiberg, der har paataget sig at vise »man« til Rette.

At De, hvis noget Saadant skulde gjøres fornødent, var den eneste Mand i Kongeriget, man kunde tænke paa, det behøver jeg ikke at sige Dem, det behøver jeg slet ikke at sige Nogen, thi enhver Mand i Kongeriget veed i denne Henseende hvad De veed. Hvor mægtig Deres Indflydelse er, har Erfaringen allerede viist mig. Jeg har gjort Forsøget med en Exlæser, der i største Hast havde sin ubesindige og overilede Dom færdig om »*Enten-Eller*«, jeg saae blot paa ham og sagde: Du hører nok til det »man«, om hvilket Professor Heiberg taler. Jeg selv lærte ved denne Leilighed at sande, hvad jeg altid har erkjendt, at det er en uberegnelig Fordeel at turde citere Dem, da man kan forudsætte, at Enhver har læst hvad De skriver, læst det helt igjennem Ord for Ord, uden at De behøver ved f. Ex. et enten-eller, et Forord, osv. at indskærpe Læseren, ikke at være for hurtig. Og nu Exlæseren, hvad gjorde han? Han blev beskæmmet, gik bort og omvendte sig. Snart vil Ingen mere være »man«. Nogle have aldrig havt Tilbøielighed dertil, fordi de antage, at det at være man i en vis Forstand er noget mere, end at være een, i en anden Forstand meget mindre. Dog dette vedgaaer jo ikke mig; men hvad jeg tør være sikker paa er, at Ingen mere i Forhold til »*Enten-Eller*« vil være »man«, efterat De saa betegnende har oplyst om, hvad man skal forstaae ved »man«; at man derved skal forstaae Enhver, der ikke viser sig »som en ordenlig og samvittighedsfuld Læser«, ikke distingverer sig som den »Enkelte« i Intelligensbladet, men Enhver, der bærer sig ad, ja jeg gider ikke sige mere, bærer sig

ad som »man« i Intelligensbladet.

Hvor Meget har jeg da ikke Dem at takke for? Jeg takker Dem for, at jeg fik at vide, hvorledes »man« behandler » *Enten-Eller*«, fik at vide, at A. næsten var Prophet, naar han i Fortalen, uden at bekymre sig om B.s Papirer, blot sine betræffende, sagde: »Læs dem eller læs dem ikke, Du vil fortryde begge Dele«. Jeg takker Dem for, at det vel vil opfyldes, det beskedne Ønske, som B. fremsatte i Fortalen hele Bogen betræffende: »at den maa besøge en enkelt Læser i en velvillig Time« en Læser, der vil have Taalmodighed og Overbærelse nok til at læse det Hele, Velvillie nok til at lempe sin Gang lidt efter Forfatterens. Jeg takker Dem for, at mulig en Enkelt efter Intelligensbladets Anvisning vil dømme saa fordelagtig om Indtrykket af »*Eller*«, som den Enkelte gjør det, der i Intelligensbladet betegnes som en ordenlig og samvittighedsfuld Læser, saa meget mere, som det forekommer mig uforklarligt, at Nogen ved blot at læse »*Eller*« kan gribe Modsætningen saa fuldstændig, som han vil det efterat have læst første Bind. Det er ingenlunde min Mening, at Enhver, der er en ordenlig og samvittighedsfuld Læser, vil dømme saa fordelagtig om Bogen, ingenlunde; endnu mindre er det min Mening, at hvis en Enkelt dømte ligesaa fordelagtig, at han da var i Stand til at fremsætte sin Dom i saa valgte Udtryk, eller hvis han brugte aldeles de samme Ord, at da hans Dom paa nogen Maade kunde for mig have den Betydning, den Vægt, den bedaarende Magt, den forføreriske Sødme, som den har det, der for mig i det mindste er eneste ved at kunne tilskrives Professor Heiberg, for mig ligesaa absolut som et Kongebud er det for en Statens Tjener, ligesaa usvigelig som en Anvisning paa Banken er det for en Pengemand. Jeg takker Dem for, at De formodentlig har forhindret, at Larmen og Støien og Skriget og Sladdren kommer i Bevægelse, end ikke i et »man«s tvetydige Skikkelse, at »man« ikke faaer vapers, Qualme osv., fordi Ingen vil være »man«.

For alt dette takker jeg Dem, Hr. Professor! Jeg glæder mig ved, at der saa hurtig tages efter Lærdommen; jeg takker Dem, at De saa hurtig vilde meddele den. Skulde jeg selv vælge, hvem jeg i Literaturen helst vilde takke, og hvad jeg helst vilde takke ham for, jeg valgte Dem, Hr. Professor! jeg valgte Det, De har gjort for mig i Intelligensbladet, hvad eet Ord er for lidet til at udtrykke, to Ord ikke for meget, at De ved Hjælp af »*Vintersæds-Categorien*« har forhjulpet » *Enten-eller*« til en lykkelig Nedkomst og Opkomst i Literaturen.

Til Slutning blot et Ønske, at min Taksigelse maa staae i det rette samstemmende Forhold til og med den Høimodighed med hvilken De kom en Ubekjendt til Hjælp, thi kun saaledes kan baade De, Hr. Professor! og jeg have Glæde af, at De er høimodig.

Victor Eremita.